

РЕЦЕНЗИЯ

По обявен конкурс за *професор*

По професионално направление 2.2. История и археология (Стара история)

– ДВ бр. 45/ 30 май 2014 г.

С кандидат доц. дин. Диляна Ботева-Боянова

Колегата Ботева е надлежно приложила списък с най-значимите публикации за участие в конкурса, разделени в пет тематични кръга.

Първият, естествено, е хабилитационният ѝ труд, на който ще отделя специално внимание. Следващият е посветен на „изследвания за похода на Ксеркс през Тракия в 480 г. пр.Хр.“. По-нататък идва ред на темите „Антични изобразителни текстове“, на отделни проблеми на социално-икономическото развитие на римска Тракия и накрая „Testimonia post antiqua“. Списъкът на научните ѝ публикации надхвърля 120, като не бива да се пропускат и 8 учебника и учебни помагала.

Последната монография на Д. Ботева е озаглавена „Антични текстове и тяхното четене днес. Акценти от осем века. Фрагментарна история на древна Тракия (IV в. пр. Хр. – IV в. сл.Хр.) и е на етап коректури в Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. Отпечатването ѝ се очаква в близките месеци. Първият разгледан фрагмент е от IV в. пр. Хр. и е посветен на маршрута на Александър Македонски в похода му срещу трибалите през 335 г. пр. Хр. Внимание заслужава хипотезата на автора, че армията на Александър е преминала по трасе, близо до дн. с. Мирково, което води към връх Баба. Този път е бил връзката между емпориона Пистирос и земите на север към Етрополе и р. Истрос /с. 14-15/.

Особено важно е изследването посветено на нашествието и присъствието на келтите/галатите в Тракия и погрома върху тях от армията на Антигон Гонат през 278/277 г. пр. Хр. Като ползва краткия анализ на пролога от 25 книга на Помпей Трог, Ботева предлага сериозни аргументи, че Антигон не просто ги е разбил, но и ги е прогонил от Европа в битка, която не би трябвало да се локализира при Лизимахия, а по-скоро по егейския бряг между устията на Струма и Места /с. 19-20/. Напълно реално изглежда и предположението ѝ, че политическото и военно съюзяване на тракийските династически домове в ЮИ Тракия е довело до ликвидирането на галатския владетел Кавар през 218 или най-късно 213/212 г. пр. Хр. /с. 32-35/. По-нататък подробният анализ на текст от 10 книга на Павзаний позволява на Д. Ботева да локализира, макар и приблизително, сражението между келтите на Болгий/Белгий и отрядите на Птолемей Кераунос в граничната зона между Македония и Илирия, битка, след която, въпреки че победили, келтите не се решили да продължат към Елада, а се оттеглили /с.50/. Ботева разглежда в детайли проникването на келтите в Тракия, като заключава, че те се придвижвали на четири „вълни“ до последния им известен владетел в региона – Кавар /с. 58-60/. Въобще работата на колегата Ботева върху темата за келтското военно-политическо просъствие в Югоизточна Европа може да бъде оценена като сериозен принос в българската историография.

Преминавам към следващ текст под заглавие „Траките срещу Гней Манлий Вулзон през 188г. пр. Хр.“. След подробен анализ на текста на разбиването на римските легиони от 38 книга на Тит Ливий, се стига до извода, че придвижването на легионите е било в посока изток-запад, а не обратното. Тя също така подкрепя старото досещане на Низе, към което в последствие се придържат и Б. Геров и Г. Михайлов, че в разказа става дума за племенната общност корпили/корали, а не както е предаден

етнонима в Ливий – корели. Напълно логично изглежда предположението ѝ, че събитията от 188 г. пр. Хр. могат да се свържат с похода на Филип V срещу тракийските владетели от областта, когато бил пленен Амадок, за когото е почти сигурно, че е бил владетел на одрисите. Очевидно той допълнително се е присъединил към победителите над Вулзон – династите на останалите тракийски племена между Бизантион и Кипсела/ с. 62-80/.

Следващият фрагмент е от Клавдий Птолемей и е посветен на името на Никополис при Места и основаването на града /с. 84-96/. Без да навлизам в подробности, искам да обърна внимание на прецизността на аргументите ѝ за локализацията на битката при Филипи през 42 г. пр. Хр., където се рещнали убийците на Цезар – Брут и Касий и победоносния Марк Антоний. Д. Ботева допуска, че всъщност началото на поселението при Никополис при Места е било сложено именно от Антоний, а вече по-късно император Траян е изградил своя Никополис в чест на победите си в дакийските войни в близост до голямата река. „Южният“ Никополис, според Ботева, е бил част от административната политика на Траян за урбанизация на провинция Тракия и е получил името си от него /с. 94/.

Следващият, много важен, фрагмент е посветен а продължителната полемика върху етнонима *мизи* и топонимът *Мизия*, ползвани в античната писмена традиция /с. 97-120/. В подробен анализ на изворите се проследява употребата на етнонима. Централно място е отделено на Страбон и неговата „География“, писана между 17/18 и 23 г., като акцентът на проучването пада върху 7 книга, почти сигурно датирана 17 или началото на 18 г. Приложена е таблица с данни от произведенията на антични автори, споменаващи етнонима и топонима и тяхната /сравнително/ прецизна датировка. Особено важен е изводът, че е почти сигурно, че римски военачалници не са воювали с мизи/мюзи в земите на Долния Дунав /с. 115/. Предложените аргументи изглеждат съвсем логични.

Не по-малко интересно е и проучването върху литературно-историческата метаморфоза в римската поезия и проза, свързана с етнонима дардани, които според интелектуалния елит в Рим се превръщат в синоним на троянците и съответно се свързват с Еней, т.е. превръщат се в свързващото звено на легендата около възникването на Рим /с. 116-117/. От там следва историческата интерпретация на топонима *Мизия* в „балканска среда“, там, където в последствие се създава римската провинция, чието първоначално ядро се намирало в земята на дарданите и откъдето започнало разширението ѝ – от Сингидунум до Долния Дунав /с.120/.

Внимание заслужава и краткият фрагмент, посветен на крепостната стена на Улпия Сердика по време на Марк Аврелий и сина му Комод. Като се опира на известията на надписи и върху нумизматични данни, Ботева доказва, че появата на изображения на крепостни стени върху монетите означава, че съответната емисия е отсечена синхронно с изграждането на укреплението. Затова и датирането на техния градеж в периода между 166-169 г. и края на 176 – началото на 180 г. напълно съвпада с монетна емисия, в която градската богиня е изобразена с крепостна корона на главата.

Една малка студия върху готските нашествия във времето между 248 и 251 г. /с. 130-150/ представлява всъщност едно солидно проучване върху темата. В нея Ботева проследява дискусията за броя на готските нашествия, като комбинира информацията в писмените извори и монетните находки. Тя оспорва версията за две нахлувания, като допуска възможността да са били три – през 248, 250 и 251 г.. По време на второто се е състояла тежката обсада на Марцианополис /около 250 г. или малко след това/. Към това събитие може да се отнесе и тесаврирането на голямото съкровище от с. Река Девня. При последния им набег бил обсаден, превзет

и разграбен Филипопол. Оценявам високо аргументите на автора и приносните моменти по разглеждания въпрос.

Последният фрагмент се занимава с известията за траките през IV в. в епиграфиката, ономастиката и нумизматиката. Всъщност става дума за един малък корпус, в който са събрани всички налични публикувани данни, които очертават представата за етно-културната, религиозната и социалната среда в тракийското общество в пределите на късната римска империя. Основният извод, до който достига Д. Ботева е, че независимо от факта, че в продължение на три века в Тракия е наложена римска административна и военна власт, местното тракийско население е запазило важни елементи от своите специфични традиции /с. 168-169/.

Приложената справка за цитирането на научните трудове на Д. Ботева изглежда респектиращо – общо 488, от които 310 на български изследователи и 163 на чуждестрани специалисти.

Преподавателската дейност на Д. Ботева може накрако да се окачестви като интензивна. Тя чете лекции на бакалаври по специалностите Тракология, История на древна Гърция и проблеми на историята на древен Рим. В магистърските програми има специализирани курсове: История на Одриското царство през 5-4 в. пр.Хр., Създаване и развитие на балканските римски провинции, Семиотика на тракийските посветителни релефи, Римско Средиземноморие и Етруски.

В заключение, с пълна убеденост, си позволявам да предложа на колегите от почитаемото научно жури, кандидатурата на доц. дин. Диляна Василева Ботева-Боянова, така както я подкрепям и аз.

София 12.09.2014

Проф. дин. Кирил Йорданов: